

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä Venäjän kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä Venäjän kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta (HE 149/2015 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntösihteeri Charlotta von Troil, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Hannu Pennanen, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Silja Ruokola, liikenne- ja viestintäministeriö
- raideliikennejohtaja Yrjö Mäkelä, Liikenteen turvallisuusvirasto
- apulaisjohtaja Valtteri Virtanen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- kuljetusehtovastaava Sirkka Ahokas, VR-Yhtymä Oy
- divisioonajohtaja Päivi Minkkinen, VR-Yhtymä Oy
- toimitusjohtaja Kimmo Rahkamo, Fenniarail Oy

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Liikennevirasto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä keväällä 2015 Pietarissa tehdyn sopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.

Sopimuksella turvataan Suomen ja Venäjän välisen rautatieliikenteen jatkuvuus ja poistetaan voimassa olevaan rautatieyhdysliikennesopimukseen perustuva osapuolen valtion rautatieyhtiön yksinoikeus harjoittaa rautatieyhdysliikennettä. Sopimuksessa määrätään Suomen ja Venäjän väli-

Valiokunnan mietintö LiVM 1/2016 vp

sen suoran kansainvälisen rautatieliikenteen kuljetussopimusta sääntelevät yhtenäiset oikeusnormit, jotka vastaavat sisällöllisesti pääpiirteissään kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) vastaavia oikeusnormeja. Sopimuksen määräykset ovat myös sopu-
soinnussa Euroopan unionin lainsäädännön kanssa. Sopimukseen sisältyvät määräykset muun muassa matkustajien ja matkatavaroiden kuljetuksesta, matkustajan vastuusta, tavaroiden kuljetuksesta sekä tavaroiden kuljetussopimuksesta ja sen muuttamisesta, rahtikirjasta, tavaroiden kuljetuksen määräajoista ja tavaroiden luovutuksen esteistä, kuljetusyhtiön vastuusta ja vastuusta vapautumisen perusteista, kuljetusyhtiön korvausvelvollisuudesta, korvausvaatimuksesta, rautatierajaliikenteestä ja rautatieraja-asemista, liikkuvan kaluston luovutuksesta ja palautuksesta, tavaroiden kuormaamisesta, henkilöstön oleskelusta sekä osapuolten säännöllisestä yhteydenpidosta.

Sopimuksella kumotaan nykyinen Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä Suomen ja Venäjän välisestä rautatieyhdysliikenteestä tehty sopimus liitännäissopimuksineen, jotka lakkaavat olemasta voimassa esityksessä tarkoitetun sopimuksen voimaantulopäivänä. Voimassa oleva rautatieyhdysliikennesopimus liitännäissopimuksineen on monelta osin vanhentunut ja osittain Suomen jäsenyydestä Euroopan unionissa johtuvien velvoitteiden vastainen. Uuteen sopimukseen on sisällytetty nykyisen rautatieyhdysliikennesopimuksen ja sen liitännäissopimusten lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä vastaavat määräykset. Lisäksi uusi sopimus sisältää valtuutuksen, jonka nojalla liikenne- ja viestintäministeriö ja Venäjän federaation liikenneministeriö voivat sopia eräistä sopimuksen täytäntöönpanoa koskevista teknisistä asioista.

Sopimus tukee hallituksen tavoitteita palveluvaihtoehtojen lisäämisestä ja säädösten sujuvoittamisesta. Venäjän liikenteen markkinoiden avautumisen arvioidaan lisäävän kuljetuspalveluja tarjoavien rautatieyritysten määrää ja alentavan kuljetuskustannuksia. Markkinoiden toimivuuden lisäämisellä arvioidaan olevan myös myönteisiä vaikutuksia Venäjän liikenteen logistisiin ratkaisuihin.

Sopimus on ratifioitava ja se tulee voimaan 30 päivän kuluttua ratifioimisasiakirjojen vaihtamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää hyvänä, että pitkien neuvottelujen jälkeen saavutettuna neuvottelutuloksena on nyt käsiteltävänä oleva sopimus rautatieliikenteestä Suomen ja Venäjän välillä. On hyvä, että sopimuksen arvioidaan alentavan kuljetuskustannuksia ja markkinoiden toimivuuden lisäämisellä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia Venäjän liikenteen logistisiin ratkaisuihin.

Operatiiviset ja tekniset määräykset. Sopimukseen liittyvistä operatiivisista ja teknisistä määräyksistä ei ole vielä päästy sopimukseen. Niistä tehdään sopimuksen 4.2 artiklan mukaan hallinnollinen sopimus. On tärkeää, että niistä päästään sopimukseen siten, että hallinnollinen sopimus voi astua voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa. Valiokunta pitääkin hyvänä, että tarkoituksena on saada neuvottelut päätökseen kesällä 2016, ja korostaa, että operatiiviset ja tekniset

Valiokunnan mietintö LiVM 1/2016 vp

määräykset ovat tärkeitä muun muassa liikenneturvallisuuden kannalta. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että neuvotteluissa saavutetaan laatu- ja turvallisuusvaatimukset täyttävä taso.

Turvallisuus. Valiokunta korostaa rautatieliikenteen turvallisuutta ja pitää hyvänä, että sopimuksessa on säännöksiä, jotka mahdollistavat kaluston palauttamisen, ellei se noudata asetettuja vaatimustasoja. Sopimuksen mukaan vain tarkastettua liikkuvaa kalustoa voidaan käyttää, ja hallinnollisessa sopimuksessa sovitaan teknisistä ja operatiivisista kysymyksistä, joilla määritellään vaadittava turvallisuustaso.

Kilpailun avaaminen. Sopimuksella poistetaan nykyisen sopimuksen mukainen valtion rautatieyhtiön yksinoikeus harjoittaa rautatieyhdyksliikennettä. Tämä koskee vain Suomen alueella suoritettavaa liikennettä, ja valiokunta pitää valitettavana, että sopimus ei avaa markkinoita kilpailulle vastavuoroisesti. Jatkossa tulee pyrkiä vastavuoroisuuteen tässäkin suhteessa. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä, että rautatieliikenteelle Suomessa asetettavat ehdot, kuten turvallisuus- ja muut ehdot, koskevat yhtäläisesti kaikkia yrityksiä.

Rataverkko. Esityksen arvioidaan lisäävän kuljetuspalveluja tarjoavien rautatieyritysten määrää, mikä lisää tarvetta rautatieliikenteen yhteensovittamiselle ja sitä kautta tehokkaammalle liikenteen ohjausjärjestelmälle. Rautatieliikenteen yhteensovittaminen asettaa myös haasteita ratakapasiteetille. Valiokunta katsoo, että rautatieliikenteen kehitystä tulee seurata ja markkinoilletulon edellytysten, kilpailun mahdollistamisen ja liikenteen turvallisuuden varmistamiseksi tulee harvita tarvittavia tulevaisuuden investointeja ja erityisesti tarvittavia kaksiraiteisia raiteita.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvien sopimuksen ja lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 149/2015 vp tarkoitetun sopimuksen.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 149/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 9.3.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen ps
varapuheenjohtaja Mikko Alatalo kesk
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Jyrki Kasvi vihr

Valiokunnan mietintö LiVM 1/2016 vp

jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Satu Taavitsainen sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Pentti Oinonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker